

ผลิตภัณฑ์จากใบลาน

สำนักพิมพ์นาคร

อ.แสงอรุณ เชื้อวงษ์บุญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

- ผลิตภัณฑ์ทำขนบ: จากใบลาน
- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับใบลาน
- ประโยชน์จากใบลาน
- การประดิษฐ์ผลงานจากใบลาน
เช่น การทำตัวตะพาน
การทำนบสา
การทำดอกลำสวน
จากกลีบมะยม
ที่รองแก้วกลีบมะยม
กระเช้ารูปกรกเหลี่ยม ฯลฯ

120.-

ISBN 974-92107-4-3

9 789749 210741

ผลิตภัณฑ์จากใบลาน

จานกลีบบะขาม

กล่องอเนกประสงค์รูปหัวใจ

โตใส่อาหารกลีบกุหลาบ

ที่รองแก้ว
กลีบมะยม

กล่องใส่กระดาษทิชชู

พานโตกใส่อาหาร

ถาดกลีบเล็บครุฑรูปลูกมะม่วง

ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากใบลาน

โดย อาจารย์ แสงอรุณ เชื้อวงษ์บุญ

อนุญาตให้ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้
ในกรณีพิมพ์ซ้ำ ส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือ ต้องได้รับอนุญาต
จากบริษัท นาคา อินเทอร์เน็ต จำกัด อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

ISBN : 974-92107-4-3

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : อภิชาติ ศรีสอาด

จัดพิมพ์โดย : บริษัท นาคา อินเทอร์เน็ต จำกัด
81 หมู่ 4 ซ.เพชรเกษม 102/3
ถ.เพชรเกษม แขวงหลักสอง
เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160
โทร. 0-2809-4211-3 , 01-314-2571
โทรสาร . 0-2809-4213

คำนำ

การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใบลาน เป็นการประดิษฐ์ของคนไทยที่มีมาแต่โบราณ จะเห็นว่าคนไทยนำพืชชนิดนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ นำก้านมาประกอบในการสร้างที่อยู่อาศัย ใบนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้ เช่น งอบ พัด กระเป่าและเครื่องตกแต่ง เช่น ปลาตะเพียน การนำใบลานและต้นลานมาใช้ประโยชน์จึงมีหลายรูปแบบ

การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใบลาน ในฉบับนี้ผู้เขียนเน้นการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใบลานที่มีวิธีทำเหมือนการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใบตอง เนื่องจากใบตองเก็บไว้ใช้ได้ไม่นาน ผู้เขียนจึงนำใบลานมาประดิษฐ์แทน เพื่อสามารถนำไปใช้ได้เวลานานและสีของใบลานเป็นสีเขียวवलทำให้เครื่องใช้ดูสวยและน่าใช้สอย

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากใบลานฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านเป็นอย่างยิ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียนคุณความดีทั้งหลายทั้งปวงผู้เขียนขอขอบแต่คุณครูทุกท่าน

แสงอรุณ เขี้ยวขวัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

สารบัญ สารบัญ contents สารบัญ สารบัญ

ผลิตภัณฑ์ภาชนะจากใบลาน	12
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับใบลาน	12
ประโยชน์จากใบลาน	14
การประดิษฐ์ผลงานจากใบลาน	14
๑ การพับกลีบหัวขวานหรือกลีบหักคอผ้า	15
๑ การทำตัวตะขาบ	19
๑ การทำนมสาว	22
๑ การทำดอกลำดวน	24
๑ ถาดกลีบเล็บครุฑรูปมะม่วง	31
๑ จานกลีบมะยม	39
๑ ที่รองแก้วกลีบมะยม	48
๑ ถาดรูปรี	52
๑ โถใส่อาหารกลีบกุหลาบ	57
๑ กระเข้ารูปหกเหลี่ยม	65
๑ กล่องอเนกประสงค์รูปหัวใจ	73
๑ พานโตกใส่อาหาร	80
๑ กล่องใส่กระดาษทิชชู	87
๑ ตลับจากใบลาน	91
บรรณานุกรม	96
ประวัติผู้เขียน	97

สารบัญภาพ

พลีตภัณฑภาษาณะ จากใบลาน

๐๐ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับใบลาน

ลานเป็นพืชชนิดหนึ่งที่สามารถเก็บไว้ได้นานหลายร้อยปี ในสมัยโบราณ มนุษย์ยังนำใบลานอ่อน มาจารึกเป็นหนังสือ ซึ่งไทยเราเรียกว่า ใบลาน และในพระพุทธศาสนายังใช้ใบลานจารึก อักขระที่เรียกว่า “พระคัมภีร์” อีกด้วย

ต้นลานเป็นพันธุ์ไม้ประเภทพืชใบเลี้ยงเดี่ยวที่อยู่ในตระกูลปาล์ม (Palmae) จัดอยู่ใน Genus *Corypha* ในทวีปเอเชีย มีอยู่ประมาณ 5 ชนิด สำหรับในประเทศไทย จะมีอยู่ประมาณ 3 พันธุ์คือ ต้นลาน ชนิด *Corypha Umbraculifera* หรือ ที่เรียกชื่อสามัญว่า Talipot palm ภาษา ทางภาคเหนือของไทยจะเรียกว่า “ลานหนึ่งเทิง” เป็นลานที่นิยมปลูกประดับกันตามวัด บางครั้งคนทั่วไปจะเรียกว่า “ลานวัด” มีลำต้นสูงใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อย 2 ฟุต สูงประมาณ 80-100 เมตร มีอายุ 15 ปีขึ้นไปหรือเมื่อมีอายุ 20 ปี ขึ้นไป จึงจะสามารถมองเห็นลำต้นที่แท้จริง ซึ่งก่อนหน้านี้จะเห็นกาบปิดหุ้มอยู่ หลังจากนั้นจะออกดอก ช่อดอกจะสูงประมาณ 20 ฟุต เพียงช่อเดียว มีจำนวนดอกเป็นล้านๆ ดอกมีสีขาว เหลืองอ่อน มีกลิ่นเหม็น นับตั้งแต่เริ่มออกช่อดอกและพาน ผสมกันจนเกิดเป็นผลลาน จะใช้เวลาประมาณ 1 ปีขึ้นไป สำหรับผลลานจะมีลักษณะกลมยาวรี กว้างประมาณ

1.5 นิ้ว มีสีเขียวอ่อน ผลลานผลหนึ่งจะมีเมล็ดเดียว มีลักษณะกลมสีดำ ส่วนเนื้อลานที่อยู่รอบเมล็ดภายนอกจะคล้ายลูกขิด หรือลูกจากใช้รับประทานได้ เมื่อผลลานสุกแล้ว ต้นลานนั้นจะเริ่มตาย บางครั้งคนทั่วไปจะเรียกว่า “ต้นทรพี” หรือลูกฆ่าแม่

ลานชนิดที่ 2 คือลานที่มีชื่อเรียกทั่วไปในภาคกลางมีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Corypha Lecontai Becc* ชาวบ้านมักจะเรียกลานชนิดนี้แตกต่างกันไป เช่น ลานดำ ลานขาว ลานพร้าวเป็นต้น มีลำต้นสูงขนาดปานกลาง มีก้านแผ่ยาวประมาณ 3 ซม. ใบใหญ่ ต้นหนามีข้อดอกใหญ่มากเป็นรูปปิรามิด ผลเป็นรูปไข่ติดอยู่กับก้านดอกมีอยู่มากในแถบภาคกลางของประเทศไทย ชาวบ้านนิยมนำมาจักสานให้เราเห็นอยู่ทั่วไป

ลานชนิดที่ 3 คือ ลานที่มีชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ว่า *Corypha Elata* หรือชาวบ้านเรียกกันว่า “ลานพรุ” มีลักษณะคล้ายลานชนิด *Corypha Umbracuffera* อยู่ในแถบภาคใต้ของประเทศไทย นิยมนำยอดอ่อนของลานชนิดนี้มาทำผลิตภัณฑ์ที่เรียกว่า “หางอวน”

ในอดีตเมืองไทย เคยมีป่าลานขึ้นอย่างอุดมสมบูรณ์และสวยงามมาก ในเขตบริเวณเส้นทางไปภูกระดึง จังหวัดเลย บริเวณอำเภอ ผานกเค้า จังหวัดขอนแก่น ป่าลานแถบบ้านมะนาวหวานจังหวัดลพบุรี และบ้านท่ากฐิ ตำบลวังม่วง อำเภอฉวางเหล็ก จังหวัดสระบุรี แต่เนื่องจากป่าลานส่วนมากถูกบุกรุกและถูกทำลายมาก เพื่อเป็นที่ทำกินของราษฎร ดังนั้น ป่าลานที่จัดว่าสมบูรณ์ที่สุดของไทยในปัจจุบันนี้คือ ป่าลานที่บ้านทับลาน บ้านขุนศรี บ้านบุพราหมณ์ บ้านวังมืด ตำบล บุพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี

๐๐ ประโยชน์จากใบลาน

ใบลานที่นำมาใช้ทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ นิยมนำส่วนของยอดลานมาทำ ทั้งนี้ ก่อนที่จะตัดยอดลานผู้ตัดลานจะต้องเลือกตัดในฤดู ที่ต้นลานมียอด ซึ่งจะตัดกันในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน ของทุกปี จะไม่นิยมตัดยอดลานในฤดูฝน จะเลือกลานอ่อนที่ยังไม่คลี่ใบ ซึ่งสามารถทอนยอดออกได้ ประมาณ 2 - 3 ท่อน ซึ่งต้นหนึ่งจะแทงยอดอ่อนออกพร้อมกัน 3 - 4 ยอด โดยยอดแรกจะยาวและใหญ่ และยอดรองลงมาจะมีขนาดเล็กกลั่นกันตามลำดับ เมื่อยอดลานถูกตัดออกไปแล้วจะออกยอดใหม่ขึ้นมาแทนที่เมื่อทอนใบลานแล้ว จะนำไปตากแดดประมาณ 3 - 4 วัน หรือมากกว่านั้นจนใบลานแห้งสนิท ซึ่งจะสังเกตได้จากทางใบซึ่งภาษาชาวบ้านจะเรียกว่า “ก้านลาน” ซึ่งจะมีสีขาวอมเหลือง แต่ถ้าก้านลานยังมีสีเขียวอยู่แสดงว่า ลานยังไม่แห้งดีไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจากอาจเกิดเชื้อราได้

๐๐ การประดิษฐ์ผลงานจากใบลาน

การประดิษฐ์ผลงานจากใบลานคนไทยนิยมทำผลิตภัณฑ์กันจนชำนาญแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ทำกันมากในสมัยก่อนมีหลายชนิด เช่น งอบ หมวก พัด กระเป๋า ปลาตะเพียน ขญา เป็นต้น แต่ในฉบับนี้ผู้เขียนนำใบลานมาดัดแปลงประดิษฐ์เลียนแบบการประดิษฐ์ใบตองสด เป็นการนำใบลานมาพับเป็นกลีบต่างๆ เย็บติดกันตามความต้องการทั้งชนิดที่เป็นกลีบๆ และเป็นเส้นยาว และส่วนประกอบต่างๆ เช่น ตัวตะขาบ นมสาว กลีบหักค้อม้า เป็นต้น ที่สามารถนำไปประกอบกับผลิตภัณฑ์แบบต่างๆ ได้ ในฉบับนี้ผู้เขียนขอแนะนำวิธีพับกลีบและวิธีทำกลีบต่างๆ และส่วนประกอบที่สามารถนำไปประกอบในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้หลายชิ้นคือ

หนังสือคุณภาพ เิงเกษตรและส่งเสริมอาชีพ ในเครือนิตยสาร ไร่ล่อลไม่รั้

 กล้วยน้ำว้า 132 หน้า ราคา 130.	 กล้วยหอมทอง 114 หน้า ราคา 130.	 กล้วยไข่ 140 หน้า ราคา 130.	 กล้วยน้ำเต้า 116 หน้า ราคา 130.	 กล้วยเล็บมือนาง 138 หน้า ราคา 150.	 กล้วยตานี 148 หน้า ราคา 155.	 กล้วยไข่ 188 หน้า ราคา 170.	 กล้วยน้ำว้า 144 หน้า ราคา 155.	 กล้วยหอมทอง 132 หน้า ราคา 150.
--	---	--	--	---	---	--	--	---

 กล้วยน้ำว้า 108 หน้า ราคา 95.	 กล้วยหอมทอง 116 หน้า ราคา 140.	 กล้วยไข่ 92 หน้า ราคา 95.	 กล้วยน้ำเต้า 124 หน้า ราคา 140.	 กล้วยเล็บมือนาง 208 หน้า ราคา 250.	 กล้วยตานี 132 หน้า ราคา 150.	 กล้วยไข่ 136 หน้า ราคา 150.	 กล้วยน้ำว้า 148 หน้า ราคา 180.	 กล้วยหอมทอง 132 หน้า ราคา 150.
--	--	---	---	--	--	---	---	--

 กล้วยน้ำว้า 148 หน้า ราคา 150.	 กล้วยหอมทอง 128 หน้า ราคา 140.	 กล้วยไข่ 128 หน้า ราคา 150.	 กล้วยน้ำเต้า 186 หน้า ราคา 185.	 กล้วยเล็บมือนาง 96 หน้า ราคา 90.	 กล้วยตานี 200 หน้า ราคา 250.	 กล้วยไข่ 170 หน้า ราคา 165.	 กล้วยน้ำว้า 160 หน้า ราคา 165.	 กล้วยหอมทอง 188 หน้า ราคา 170.
---	--	---	---	--	--	---	---	--

 กล้วยน้ำว้า 132 หน้า ราคา 130.	 กล้วยหอมทอง 160 หน้า ราคา 350.	 กล้วยไข่ 200 หน้า ราคา 250.	 กล้วยน้ำเต้า 112 หน้า ราคา 110.	 กล้วยเล็บมือนาง 128 หน้า ราคา 125.	 กล้วยตานี 200 หน้า ราคา 250.	 กล้วยไข่ 108 หน้า ราคา 95.	 กล้วยน้ำว้า 44 หน้า ราคา 30.	 กล้วยหอมทอง 56 หน้า ราคา 50.
---	--	---	---	--	--	--	---	--

 กล้วยน้ำว้า 160 หน้า ราคา 130.	 กล้วยหอมทอง 176 หน้า ราคา 185.	 กล้วยไข่ 108 หน้า ราคา 85.	 กล้วยน้ำเต้า 188 หน้า ราคา 150.	 กล้วยเล็บมือนาง 136 หน้า ราคา 160.	 กล้วยตานี 180 หน้า ราคา 140.	 กล้วยไข่ 132 หน้า ราคา 150.	 กล้วยน้ำว้า 156 หน้า ราคา 150.	 กล้วยหอมทอง 120 หน้า ราคา 88.
---	--	--	---	--	--	---	---	---

 กล้วยน้ำว้า 68 หน้า ราคา 85.	 กล้วยหอมทอง 104 หน้า ราคา 95.	 กล้วยไข่ 100 หน้า ราคา 160.	 กล้วยน้ำเต้า 88 หน้า ราคา 90.	 กล้วยเล็บมือนาง 118 หน้า ราคา 95.	 กล้วยตานี 84 หน้า ราคา 90.	 กล้วยไข่ 184 หน้า ราคา 150.	 กล้วยน้ำว้า 108 หน้า ราคา 170.	 กล้วยหอมทอง 92 หน้า ราคา 150.
--	--	--	--	--	---	--	--	--

 กล้วยน้ำว้า 128 หน้า ราคา 150.	 กล้วยหอมทอง 98 หน้า ราคา 150.	 กล้วยไข่ 148 หน้า ราคา 75.	 กล้วยน้ำเต้า 128 หน้า ราคา 140.	 กล้วยเล็บมือนาง 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยตานี 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยไข่ 180 หน้า ราคา 120.	 กล้วยน้ำว้า 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยหอมทอง 188 หน้า ราคา 180.
---	---	--	---	--	--	---	---	--

 กล้วยน้ำว้า 128 หน้า ราคา 150.	 กล้วยหอมทอง 98 หน้า ราคา 150.	 กล้วยไข่ 148 หน้า ราคา 75.	 กล้วยน้ำเต้า 128 หน้า ราคา 140.	 กล้วยเล็บมือนาง 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยตานี 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยไข่ 180 หน้า ราคา 120.	 กล้วยน้ำว้า 144 หน้า ราคา 140.	 กล้วยหอมทอง 188 หน้า ราคา 180.
---	---	--	---	--	--	---	---	--

ส่งชื่อไปรษณีย์ นริศ นาค อินเทอร์เน็ต จำกัด จัดจำหน่าย ไร่ ไร่ล่อลไม่รั้ ไร่ล่อลไม่รั้ ไร่ล่อลไม่รั้ โทร. 075-1-00947-3
 ธนาคารกรุงเทพ สาขาหนองแขม บัญชีออมทรัพย์ บัญชีเลขที่ 236-0-53809-0
 ธนาคารกสิกรไทย สาขาจตุจักร บัญชีออมทรัพย์ บัญชีเลขที่ 001-7-66162-0
 ธนาคารกรุงไทย สาขาพรหมเทพ 51 บัญชีออมทรัพย์ บัญชีเลขที่ 723-2-47631-6
 กายภาพบำบัด ส่งจ่ายไปรษณีย์ คุณจกภัทรี ศรีสาธิต บริษัท นาคอินเทอร์เน็ต จำกัด
 81 ม.4 ซ.เพชรเกษม 102/3 ถ.เพชรเกษม แขวงหลักสอง เขตบางพลี กรุงเทพมหานคร 10160
 โทร. 0-2809-4211-3 ณ ที่ทำการไปรษณีย์ ไร่ล่อลไม่รั้ กรุงเทพฯ 10160

หมายเหตุ กรุณาส่ง สำเนาใบหักของ ธนาคารแบบด้วย หรือส่ง FAX มาที่ 0-2809-4213
 สมาชิกนิตยสารไร่ล่อลไม่รั้ 6 เดือน , 1 ปี , 2 ปี รับสิทธิส่วนลดหนังสือเชิงเกษตรในเครือ 20% 25% 30% ตามลำดับ